

Remiss
U2018/04219/UH Dnr: 7/2019
2019-03-11

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
Lisa Midlert
lisa.midlert@regeringskansliet.se

Remissvar på betänkande Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77)

Röda Korsets Högskola (RKH) har blivit inbjudna att lämna svar till Utbildningsdepartementet på betänkandet ovan. Vi lämnar härmed följande synpunkter.

Specialistutbildningarna vid RKH leder idag till dubbla examina i form av en yrkesexamen (specialistsjuksköterskeexamen) och en generell examen (magisterexamen). Examensmålen för respektive examen är helt integrerade med varandra i de olika programmen. Utredningen berör inte frågan om dubbla examina, vilken är komplex och har utretts tidigare. Vi ser det som värdefullt att lämna synpunkter som berör båda examina mot bakgrund av att dessa två examina hör ihop.

Utredaren poängterar genomgående i utredningen vikten av evidensbaserad vård som vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet och behovet av fördjupade kunskaper inom huvudområdet vårdvetenskap/omvårdnad. Satsningar på vårdvetenskaplig forskning förordas. Utifrån detta kan det ses som motsägelsefullt att utredningen enbart fokuserar yrkesexamen. För att uppnå ovanstående ställs krav på generiska kunskaper som en generell examen säkerställer. Genom att begränsa utbildningen till en yrkesutbildning utan krav på en generell examen riskerar den vetenskapliga förankringen i ett kritiskt värderande att gå förlorad och förutsättningar för specialistsjuksköterskor att bedriva vårdutveckling på ett systematiskt sätt försämras. De generella akademiska kunskaperna och ämnesfördjupningen som ingår i magisterexamen är nödvändiga för specialistsjuksköterskor för att kunna bedriva en evidensbaserad vård samt utvecklings- och förbättringsarbete. Generell examen ger också en legitimitet för att erhålla tolkningsföreträde för huvudområdet, vårdvetenskap/omvårdnad/, i relation till andra professioner inom vården. Att inte ha en generell examen på avancerad nivå försvårar för sjuksköterskor att gå vidare till forskarutbildning, även om det enligt Högskoleförordningen inte är ett krav för att bli antagen. En specialistutbildning med dubbla examina är betydelsefullt också ur ett jämställdhetsperspektiv. Det vore en tillbakagång för jämställdheten om en kvinnodominerad utbildning som sjuksköterskornas specialistutbildning

skulle bli den enda yrkesutbildning utan rätt att utfärda både en yrkes- och en generell examen.

Det finns en risk med en begränsning av antalet inriktningar som föreslås i utredningen. Sjukvården blir allt mer specialiserad och även andra specialiteter utöver de föreslagna är i behov av särskilda inriktningar. De tre föreslagna inriktningarna speglar inte behovet av specialistsjuksköterskans kompetens inom all hälso- och sjukvård, detta även med tanke på de transformationer av hälso- och sjukvård som nu sker med nya vårdformer som till exempel nära vård. I flera områden har andelen specialistsjuksköterskor minskat över tid, vilket påverkar patientsäkerheten. Dessa områden är till exempel barnsjukvård, psykiatrisk vård och onkologisk vård. Specialistutbildningar inom dessa områden kan i högsta grad ses som samhällsviktiga inriktningar som bör skyddas och finnas även fortsättningsvis. Ytterligare en farhåga är förslaget att den öppna inriktningen kommer att ha för generella lärande- och examensmål. Det innebär att varje lärosäte själva beslutar om innehållet i inriktningen. Risken är att utbildningen till specialistsjuksköterska inom öppen inriktning inte blir likvärdig beroende på var utbildningen genomförts.

Vi instämmer med utredaren att kravet på arbetsgivaren att möjliggöra systematisk och fortlöpande fortbildning för bland annat specialistsjuksköterskor behöver tydliggöras, särskilt i relation till patientsäkerhet. I linje med detta föreslås även att antalet fristående kurser på avancerad nivå vid lärosäten skall öka. Öronmärkta medel för detta skall tillföras lärosäten i sammanhållna fyra års perioder. Vi välkomnar detta men anser att fyra år är för kort tid för en hållbar planering och utveckling av högskolans verksamhet.

Kursernas utbud ska styras av vårdens behov vilket kräver både ett nationellt, regionalt och lokalt samarbete mellan verksamheter och lärosäten. Gemensamma satsningar behöver göras för att säkerställa klinisk och pedagogisk kompetens både i verksamheter och på lärosäten. Det är viktigt att inom ramen för fristående kurser även säkerställa behovet av verksamhetsintegrerat lärande (VIL).

Vi ser positivt på förslaget om en utbildning till avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS), men återigen berörs inte frågan om generell examen i utredningen. För att självständigt kunna fatta medicinska beslut, ställa diagnoser, ordinera och behandla hälsoproblem krävs en utbildning som innefattar både yrkeskompetens och vetenskaplig kompetens med utvecklad förmåga till kritiskt tänkande. Det innebär att yrkesexamen inte ger en tillräcklig kompetens utan utbildningen behöver innehålla både yrkesexamen och generell examen (masterexamen) såsom den gör i Finland, Norge och Island.

Sammanfattningsvis är vår viktigaste synpunkt på utredningen frågan om systemet med dubbelexamen. En specialistsjuksköterska behöver både yrkeskunskaper och generella kunskaper för att kunna bedriva och utveckla evidensbaserad, personcentrerad vård. Satsningar på forskning inom huvudområdet vårdvetenskap/omvårdnad är elementära förutsättningar för detta. Vi efterlyser ett ställningstagande när det gäller examenssystemet.

En möjlig väg skulle kunna vara att utfärda generella examina i huvudområdet (magister- och masterexamen) med specifika inriktningar. Vår förhoppning är att betänkandet stimulerar till fortsatta diskussioner utifrån detta.

Stockholm den 11 mars 2019

Susanne Georgsson
Rektor
Röda Korsets Högskola